tos vos dvi skeltės. Didžioji dalis skelčių nuskeltos tiesioginiu mušimu nuo vienagalių skaldytinių – technika, būdinga mezolito pirmajai pusei. Rasta 10 siaurų, taisyklingų, dažniausiai fragmentiškai išlikusių skelčių, pagamintų naudojant nuspaudimo techniką, plačiausiai naudotą vėlyvajame mezolite. Šiam laikotarpiui skirtini ir keli mikrolitiniai dirbiniai – mikrorėžtukas, lancetas, ašmenėliai (4) (3 pav.). Didžioji dalis gremžtukų (5) buvo galiniai, statmenai retušuotais ašmenimis. Rastas vienas pusiau šoninis ir vienas beveik apvalus su iš 3 pusių retušuotais ašmenimis gremžtukas. Surasti 3 rėžtukai, iš kurių 2 buvo kampiniai ir 1 vidurinis. Taip pat perkasose rastas ovalinis kirvelis, pagamintas iš nuoskalos, ir ovalinio kirvelio pentis. Gyvenvietėje santykinai dominavo mezolito pirmosios pusės radiniai. Reikia pažymėti, kad titnago radinių kolekcija surinkta daugiausia iš apatinių kultūrinio sluoksnio horizontų, armenyje buvę radiniai į ją beveik nepateko, o tai galėjo iškreipti gyvenvietės skirtingos chronologijos radinių santykį.

Daugirdų mezolitinės gyvenvietės II tyrinėjimai reikšmingai papildė žinias apie akmens amžių kol kas dar menkai tyrinėtame Užnemunės limnoglacialinių kalvų ruože.

Daugirdai Stone Age Settlement II

In 2021, Mesolithic Daugirdai Stone Age Settlement II, which sits on a former lake shore, (Fig. 1) (Alytus District, S Lithuania) was investigated. The surface soil layer was removed during the field survey, revealing reddish clay loam sterile soil with dark sandy or clay loam sunken objects containing flint finds. The 15 trenches (480 m^2) excavated along the GIPL route yielded 599 flint finds from the surviving plough layer fragments, the surface of the sterile soil, and the sunken objects. A total of 12 sunken objects were identified, but some of the structures (4, 7, 11) were interpreted as natural formations.

Samples from two objects were AMS ^{14}C dated. Object 6 (Fig. 2), which yielded flint flakes and blades, was interpreted as a hearth and dated to 1045–845 BCE (2802±28) (FTMC–VR41-8) (Fig. 3), object 7, which was treated as an erosional gully, to 3637–3386 BCE (4767±29) (FTMC–VR41-7). While the majority of the finds date to the Mesolithic, those flint finds with signs of double platform and microburin techniques were dated to the Late Upper Palaeolithic – Late Mesolithic (Fig. 2).

Mindaugas Pilkauskas

Verbiškių akmens amžiaus gyvenvietė

2021 m. rugsėjo–spalio mėnesiais vykdyti žvalgomieji tyrimai Verbiškių akmens amžiaus gyvenvietės teritorijoje (Vilniaus r., Riešės sen.). Žalesos gatvėje esančiame sklype (unikalus numeris 4400–0924–1301) ištirti 22 šurfai, iš viso 24 m^2 plotas, bei išgręžta 10 gręžinių rankiniu kalamuoju grąžtu. 21 šurfas buvo 1x1 m dydžio, 1 šurfas buvo 3x1 m dydžio, juo patikrinta buvusio ežero kranto stratigrafija.

Sklypas yra buvusio ežero (dabar užburpėjusios žemumos) P pakraštyje (1 pav.). Sklypo P riba sutampa su žvyru dengtu keliu (Žalesos gatve), Š riba – su melioraciniu grioviu. V sklypo riba sutampa su nežymiu iki 1 m gylio, 5 m pločio grioviu. Sklypo Š dalis patenka į buvusio ežero vietą. Į V ir R puses nuo sklypo tęsiasi tas pats lėkštas nežymiai į P kylantis šlaitas. Šiuo metu tyrinėto sklypo vieta yra ariama, išskyrus patį V pakraštį ties nežymiu grioviu ir Š sklypo galą, kur yra durpingas gruntas ir melioracinio griovio pakraštys, apaugęs krūmais ir nedideliais medžiais. Reljefas Š dalyje yra daugiau

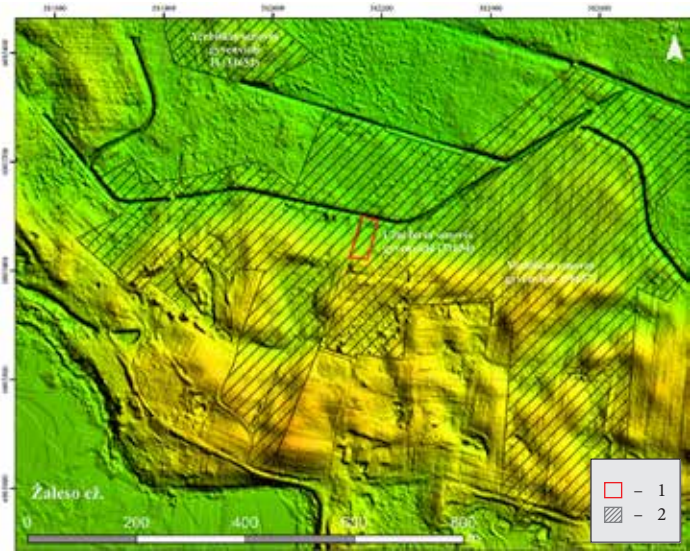

1 pav. Tyrinėto sklypo aplinka. Reljefo modelis pagal LiDAR: 1 – sklypo vieta; 2 – kultūros paveldo teritorijos. M. Pilkausko brėž.

Fig. 1. A LiDAR model showing the vicinity of the investigated plot: 1 – the plot's location; 2 – the area occupied by the cultural heritage site.



2 pav. Archeologiniai radiniai: 1 – retušuota skeltė; 2, 5, 7 – gremžtukai; 3, 9, 11 – lancetai; 4, 10, 14 – grandukai; 6, 8, 12, 13 – taisyklingos skeltės. M. Pilkausko nuotr.

Fig. 2. Archaeological finds: 1 – a retouched blade; 2, 5, 7 – scrapers; 3, 9, 11 – lancets; 4, 10, 14 – spokeshaves; 6, 8, 12, 13 – symmetrical blades.

mažiau lygus – H_{abs} 150,20–150,60 m, į P pamažu kyla iki H_{abs} 153,40–153,60 m.

Verbiškių akmens amžiaus gyvenvietės žvalgomųjų ekspedicijų metu aptiktos 1990 m. Durpyno P pakraštyje išskirtos 3 gyvenvietės, 2 datuotos mezolitu ir 1 neolitu. 1994–1996 m. archeologiniai kasinėjimai vykdyti buvusio ežero P pakrantėje (100 m į V nuo 2021 m. tyrimų vietos), kur armens sluoksnyje bei ežerinėse nuosėdose rasti titnaginiai, akmeniniai, kaulo–rago radiniai datuoti vėlyvuoju mezolitu. 100 m į PR nuo 2021 m. tyrimų vietos aplinkui nedidelę uždurpėjusią lomą 2013 m. vykdyti žvalgomieji tyrimai. Šurfuose ir perkasose armens sluoksnyje rasta pavienių mezolito pabaigai – subneolito pradžiai skirtinų titnaginių radinių, geležies amžiaus bronzinės apyrankės fragmentas ir XIX–XX a. apžiestos keramikos šukių (*ATL 1994 ir 1995 metais*, 1996, p. 26–29; *ATL 2013 metais*, 2014, p. 27–29).

2021 m. tyrimų metu žemutinėje sklypo dalyje fiksuoti durpės ir gitijos sluoksniai be radinių. Įžemis pasiektas 30–140 cm gylyje, jis žemėjo buvusio ežero duburio link. Aukštutinėje sklypo dalyje, smėlingo armens sluoksnyje rasti 109 titnaginiai radiniai. Kai kuriuose šurfuose (centrinėje sklypo dalyje) po armeniu atidengtas durpingo ir dumblingo juosvo smėlio sluoksnis, kuriame rasti 4 titnaginiai radiniai. Šis sluoksnis turėtų būti laikomas natūraliu, susiformavusiu drėgnoje ežero priekrantėje, o radiniai tikriausiai paveikti bioturbacinių procesų ir yra įsiterpę iš armens.

Daugiausia archeologinių radinių rasta aukštutinėje sklypo dalyje, R pusėje, todėl tikėtina, kad koncentracija tęsiasi ir tankėja į R esančiuose sklypuose.

Šurfuose tirtame smėlingame armens sluoksnyje surasta titnaginių nuoskalų, skelčių ir dirbinių: masyvi retušuota netaisyklinga skeltė, 3 gremžtukai, 3 grandukai ir 3 lancetai (2 pav.). Tyrimų metu rasta tiek taisyklingų, tiek netaisyklingų skelčių. Pagal rastas taisyklingas skeltes ir lancetus tyrimų vieta datuojama vėlyvojo mezolito laikotarpiu.

Verbiškės Stone Age Settlement

In 2021, an investigation: 22 test pits and 10 boreholes, a total area of 24 m^2, was conducted on a plot at Verbiškės Stone Age Settlement (Vilnius District, E Lithuania). Test pits were excavated on a slope that descends northward towards peaty lowland, a former lake (Fig. 1), revealing peaty and lacustrine layers without finds, sterile soil being recorded at a depth of 30–140 cm. The plough layer in the test pits excavated on the plot's S side where the ground is sandier yielded 113 flint finds: flakes, blades, and artefacts, including a retouched blade, scrapers, spokeshaves, and lancets (Fig. 2) dating to the Late Mesolithic.